

Дж. Г. Балард

КАЖИ СБОГОМ НА ВЯТЪРА
ИЗБРАНИ РАЗКАЗИ

София, 2022

J. G. Ballard

SELECTED SHORT STORIES

Prisoner of the Coral Deep; The Lost Leonardo; Storm-Bird, Storm-Dreamer; The Dead Astronaut; Say Goodbye to the Wind; The Air Disaster; The Life and Death of God; The Smile; The Dead Time; Now: Zero; Zone of Terror; The Last World of Mr Goddard; The Gentle Assassin; The Garden of Time; The Thousand Dreams of Stellavista; Now Wakes the Sea; The Illuminated Man; The Volcano Dances

SELECTED SHORT STORIES

Copyright © 2001, J. G. Ballard

All rights reserved

© Издателство „Изток-Запад“, 2022

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Огняна Иванова, подбор и превод, 2022

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2022

ISBN 978-619-01-1130-6

ДЖ. Г. БАЛАРД

КАЖИ
СБОГОМ
НА
ВЯТЪРА

ИЗБРАНИ РАЗКАЗИ

Подбор и превод от английски

Огняна Иванова

Съдържание

Пленник на кораловите дълбини	7
Изчезналият Леонардо	14
Птица наяве, птица насън	37
Мъртвият астронавт	57
Кажете с богом на вятъра	71
Самолетната катастрофа	88
Животът и смъртта на Господ	99
Усмивката	111
Мъртвото време	124
Накрая: нула	146
Зона на ужас	160
Последният свят на господин Годард	179
Кроткият убиец	196
Градината на времето	210
Хиляда мечти за „Стелависта“	219
Сега морето се събужда	243
Светешият човек	254
Танц за вулкани	289

— Пленник на кораловите — дълбини

По време на отлива ми попадна раковина, потопена в малка локва сред скалите близо до пещерата. Огромната ѝ седефена спирала блестеше в прозрачната вода като скъпоценен камък в украшение на Фаберже. По време на бурята бях намерил убежище във входа на пещерата и наблюдавах как сивите вълни се носят към мен като изнурени динозаври, а раковината лежеше в краката ми, сякаш беше дар от разкайващото се море.

Тътенът на бурята все още отекваше сред далечните зъбери, затова се боях да напусна пещерата. Цяла сутрин бях вървял по тази пустинна част на дорсетския бряг. Попаднах на редица вътрешни заливчета, от които нямаше пътеки до скалите над мен. Подкопани от морето, варовиковите склонове се рушаха от непрекъснатото свличащи се камъни и крайбрежието беше обсипано с грамадни каменни плочи, сякаш надупчени от сипаница. Почти бе сигурно, че след бурята ще има нови свлачища. Предпазливо напуснах убежището си, вдигнал поглед към високите зъбери. Дори обикалящите в кръг чайки, които си крещяха, изглежда, не искаха да кацнат на ронещите се корнизи.

Под мен в локвата все така лежеше раковината, явно уголемена от водата като от лупа. Беше дълга цели дванайсет инча, а от надиплената черупка излизаха пет големи шипа. Вкаменено коремоного, живяло в топлите камбрийски морета преди пет милиона години, което вълните вероятно бяха откъснали от някой варовиков валун.

Впечатлен от размерите ѝ, реших да я занеса у дома на жена ми като спомен от моята екскурзия – понеже имах нужда от пълна промяна на обстановката след неочаквано претоварен срок в училище, щях

да обикалям край морето за седмица. Нагазих в локвата и извадих раковината от водата, а после тръгнах по брега, обратно по стъпките си.

За мое учудване, видях, че на двайсетина ярда зад мен от варовиковата площадка ме наблюдава самотната фигура на висока жена с гарвановочерни коси и синя като морето роба, дълга до земята. Стоеше, без да мърда, сред скалните локви като прерафаелитно видение на черноока мадона от някоя примитивна рибарска общност и ме гледаше замислено с лице, закривано от пръските на вълните. Тъмните коси се разделяха по средата на ниското ѝ чело, спускаха се като шал по раменете и обрамчваха спокойното ѝ, леко меланхолно лице.

Гледах я безмълвно, а после колебливо ѝ показах раковината. Имах чувството, че изронените зъбери и надигналото се море, които ни обкръжаваха, създаваха обстановка на пълна изолация, като че каменистият бряг и случайната ни среща се бяха пренесли в суровото крайбрежие на Огнена земя, в далечен край на света. На фона на мокрите канари синята дреха просветваше и призрачното ѝ трептене беше сравнимо само с бляскавия седеф на раковината в ръцете ми. Реших, че жената живее в отдалечена къща някъде отвъд скалите – бурята беше свършила преди десет минути и не изглеждаше да има друго убежище, освен моето. Сигурно скрита пътечка се спускаше по раздалечените от цепнатини скали във варовиковия склон.

Изкатерих се до площадката и я прекосих. Бях тръгнал на такава екскурзия нарочно, за да избегна срещите с хора, но след бурята и разходката по безлюдния бряг с радост щях да поговоря с някого. Макар че жената не реагира на усмивката ми, черните ѝ очи не ме гледаха с неприязън – изглежда, чакаше приближаването ми.

В краката ни морето съскаше, а вълните пробягваха като гущери между скалите.

– Бурята наистина се разрази внезапно – подхвърлих аз. – Успях да се скрия в пещерата.

После посочих върха на скалата, извисяваща се двеста стъпки над нас, и добавих:

– Сигурно гледката към морето е чудесна. Там ли живеете?

Кожата ѝ беше с блясъка на стара перла.

– Живеей край морето – отвърна тя.

Гласът ѝ прозвуча необичайно плътно, сякаш се разнесе под вода. Беше поне шест инча по-висока от мен, въпреки че аз изобщо не съм нисък.

– Носите красива раковина – добави жената.

Претеглих раковината на едната си ръка.

– Внушителна е, нали? Вкаменен охлюв, по-стар е от варовика, така да знаете. Вероятно ще я подаря на съпругата си, макар че би трябвало да я дам в Музея по естествена история.

– А защо не я оставите на брега, където ѝ е мястото? – попита тя. – Нейният дом е морето.

– Не и това море. Камбрийските океани, където е плувал този охлюв, са изчезнали преди милиони години – обясних аз, махнах залепналото за единия шип кафяво водорасло и го оставих да се понесе във въздуха. – Не знам защо, но вкаменелостите ме хипнотизират. Приличат ми на капсули на времето. Ако имаше начин да размотаем спиралата, може би щяхме да видим филм с всички пейзажи, които е виждал охлювът: безбрежните океани на карбона и топлите, плитките морета на криаса...

– А вие дали бихте искали да се върнете в тях? – В гласа ѝ прозвуча любопитство, сякаш коментарите ми я бяха заинтригували. – Бихте ли ги предпочели пред настоящето?

– Едва ли. Предполагам, че това е просто носталгията на нашата несъзнателна памет. Вероятно разбирате какво искам да кажа: морето е като памет. Колкото и да се изгуби, или да се забрави нещо в него, то съществува вечно...

Устните ѝ помръднаха в подобие на усмивка.

– Или смятате идеята ми за странна? – завърших аз.

– Ни най-малко.

Жената замислено ме наблюдаваше. Дрехата ѝ беше изтъкана от ярка сребърна нишка и изглеждаше почти като твърдите лъскави люспи на океанска риба.

Обърна глава към морето. Приливът започваше и локвата, в която бях намерил раковината, вече бе покрита от вода. Първите вълни се разбиваха във входа на пещерата и скоро щяха да обкръжат каменната из-

датина, на която бяхме застанали. Погледнах през рамо дали се вижда пътечка между скалите, после казах:

– Отново ще има буря. Атлантикът е в доста лошо настроение и е непредсказуем, както и може да се очаква от едно древно море. Някога е бил част от големия океан, наречен...

– Посейдон.

Обърнах се към нея.

– Знаете това?

– Разбира се – съчувствено ме изгледа тя. – Понеже сте учител, това ли е, което преподавате на учениците си? Да помнят морето и да се връщат в миналото?

Вътрешно се засмях, защото ми стана приятно, че ме е разкрила, и казах:

– Извинявайте. Една от професионалните деформации на учителя е, че никога не може да устои на шанса да разпространява знания.

– За миналото и морето? – Тя поклати многозначително глава. – Занимавате се с магия, а не със знания. Разкажете ми за вашата раковина.

Равнището на водата по скалите се покачваше. От лявата ми страна исполински коридор от прекатурени стълбове водеше в безопасност до по-високия бряг. Чудех се дали да не си тръгна – да се изкатери по каменния склон, дори ако имаше добре проправена пътека, щеше да ми отнеме поне половин час, особено ако трябваше да помагам на събеседничката си. Очевидно безразлична към морето, тя гледаше как вълните криволичат в нозете ни като влечуги в яма. Големите зъбери около нас сякаш започваха да хлътват във водата.

– Може би трябва да оставя раковината сама да говори – възразих аз.

Съпругата ми не проявяваше такава търпимост към склонността ми да досаждам. Вдигнах раковината до ухото си и се заслушах в шепнещия рог. Охлювът повтаряше съсъка на вълните, формата на раковината по някакъв начин усилваше звуците, така че те отекваха с по-мрачното ромолене на дълбоки води. Гребените на вълните се пречупваха в скалите около мен с ритмичен рев и въздишка, но от раковината се лееха

изключително объркани звуци, сякаш не слушах само вълните, разбиващи се на брега под мене, а чувах и как целият огромен океан мие всички брегове навсякъде по света.

Чувах грохота и пищенето на огромните, плъзгащи се към сушата вълни, песента на премятаните от оттичащата се вода камъчета, гласа на бурите и тайфуните, от които морето кипеше завихрено. После внезапно картината сякаш се промени и чух по-спокойния, отмерен ритъм на едно различно море, на една покрита с изпарения плитка лагуна, на чиято повърхност се подаваха здраво вкоренени водорасли, а под благотворното слънце се излежаваха полупотопени и приличащи на пясъчни насипи левиатани.

Моята събеседничка ме гледаше, вдигнала нагоре скулестото си лице, за да падат по него пръските от вълните, и попита:

– А морето чувате ли?

Притиснах раковината до ухото си. Отново чух шума на древните води, този път от страшна, току-що разразила се буря – титнична борба да се попречи на срутващите се провлаци в един потъващ континент. Чувах рева на исполински динозаври, крясъците на гущероопашати птици, спускащи се от високи зъбери върху плячката си в ниското, размахвайки лишените си от грация тромави крила. Изумен, стиснах с ръце раковината и изпитах чувството, че твърдите шпорести шипове са механизъм за нейното отваряне и разкриване на тайната ѝ.

Жената продължаваше да ме гледа. Поради някаква оптическа заблуда на гаснещата светлина тя сякаш беше уголемила ръста си и раменете ѝ като че стърчаха над главата ми.

– Нищо не чувам – неуверено казах аз.

– Вслушайте се! – настоя тя. – Тази раковина е чувала моретата на всички времена, всяка вълна е оставила в нея ехото си.

Първата пяна плисна в краката ми и сухите ремъци на сандалите ми потъмняха. По стесняващия се каменен коридор все още можеше да се стигне до брега. Пещерата беше изчезнала, от входа ѝ се надигаха мехури въздух, после вълните за малко притихнаха.

Посочих канарата и попитах:

– Има ли там пътека? По която се стига до морето?

– До морето ли? Разбира се!

Вятърът развя шлейфа на дрехата ѝ, видях голите ѝ крака. Около палците се бяха събрали водорасли.

– А сега чуйте раковината! – продължи тя. – Морето се събужда заради вас.

Вдигнах раковината с две ръце. Този път затворих очи, шумът от древния вятър и от водата отекна в главата ми и изведнъж видях как е изглеждал усамотеният бряг преди милиони години. Високи, бели шистови скали стигаха чак до небето, огромни влечуги пълзяха по едрия пясък на бреговете и посрещаха с вой рибите с нелепа броня, които се хвърляха към тях от плитчините. Вулканични конуси ограждаха хоризонта, а червената им паст обагряше небето.

– Какво чувате? – настойчиво ме попита събеседничката ми, очевидно разочарована. – Морето и вятъра ли?

– Нищо не чувам – отвърнах с пресипнал глас. – Само шепот.

Шумът изригваше от отвора на раковината, дрезгавият рев на динозаврите се надпреварваше с морето. Внезапно над цялата тази врява чух нов звук – писклив вик, който сякаш идваше от пещерата, където се бях скрил по-преди. Представих си мислено картината: виждах входа на пещерата в канарата над главите на биещите се влечуги.

– Почакайте! – махнах с ръка на жената, без да обръщам внимание на вълните, заливащи нозете ми.

Когато морето се отдръпна, опрях ухо на раковината и отново чух слаб човешки вик, жалостива молба за помощ...

– Чувате ли вече морето?

Жената се протегна, за да вземе от мен раковината. Аз я стисках здраво и извиках високо, за да бъде чут въпреки плисъка на вълните.

– Не, не чувам това море. Божичко, чувам мъж, който плаче!

За миг жената се поколеба, без да знае как да погледне на това неочаквано сведение.

– Мъж ли? Кажете, що за човек е това? Дайте ми раковината. Та нали имаше само един удавил се моряк!

Дръпнах раковината от ръцете ѝ. Все още чувах гласа на мъж, който вика и сегиз-тогиз е заглушаван от рева на влечугите. Моряк, да, но мореплавател от някогашното бъдеще, попаднал преди милиони години в пещерата край триаското море, пазена от тази странна нимфа на дълбините, която сега водеше и мен навътре.

Тя се беше придвижила до края на скалата. Вятърът развяваше косата ѝ, запращаше кичурите в лицето ѝ. Даде ми знак с ръка да се приближа.

За последен път вдигнах раковината до ухото си и за последен път чух слабия, жален вик, като се губеше в завихрения въздух.

– П-о-м-о-щ!

Затворих очи и оставих картината на древния бряг да запълни съзнанието ми. За кратък миг видях дребно, бледо лице, което ме наблюдаваше от входа на пещерата. Който и да беше този човек, дали не се беше уплашил да се върне в собственото си време? Дали не беше взел красива раковина, за да я хвърли в морето под нозете си с надеждата, че един ден някой ще чуе гласа му и ще се върне да го спаси?

– Елате! Време е да вървим!

Макар че жената беше на десетина стъпки от мене, протегнатите ѝ ръце сякаш ме докосваха. Изражението на лицето ѝ, докато ме наблюдаваше, беше като на морско чудовище.

– Не!

Обзет от внезапна ярост, аз отстъпих назад, после се обърнах и запратах голямата раковина далече в дълбокото, докъдето моята събеседничка не можеше да стигне. Когато охлювът изчезна сред високите вълни, чух шумоленето на тежка дреха, сякаш птица размахваше крила от дебела кожа.

Жената беше изчезнала. Бързо скочих върху най-близката скала от каменния път, хлъзнах се и паднах в плитчината между две вълни, а после се изкатерих и бях в безопасност. Едва когато стигнах до убежището на канарата, погледнах назад.

На площадката, където се беше намирала жената, видях грамаден гущер. Стоеше и ме гледаше с мъртвите си очи.